

V. U. HAMMERSHAIMB

— FAÐIRIN AT FØROYSKA SKRIFTMÁLINUM

25. mars er føðingardagur V. U. Hammershaimbs. Tá verður móðurmálsdagurin hildin. Tað eru Móðurmálslærarafelagið, Nám, Sosialurin, Málráðið og Mentamálaráðið, sum skipa fyri

Tá lögmansembætið varð niðurlagt í 1816, sat Jørgen Frants Hammershaimb í hesum starvi við bústaði á Steig í Sandavági. Hann hevði lyfti um at sleppa at búgva á garðinum til sín doyggjandi dag, og her varð Vencelaus Ulricus Hammershaimb borin í heim í 1819.

Vencil var ikki meira enn árgamal, tá pápin doyði í 1820, og so mátti mamman flyta við soninum og eini dóttur, sum hjúnini eisini áttu.

Í 1822 fluttu tey av Steigini til Havnar, har tey fingur innivist hjá ommuni í móðirætt í Nýggjustovu. Drongurin lærði at lesa hjá abba sínum hinumegin Gongina, V. U. Hammershaimb eldra, sum var fúti, og at skriva hjá Jens Davidson, skrivara á amtsskrivstovuni.

Í 1831 fór V. U. Hammershaimb til Danmarkar at fáa sær útbúgving; hann tók studentsprógv í 1839 og skrivaði seg so inn á Lærda Háskúlan í Keypmannahavn, har hann fór undir at lesa gudfrøði.

Frá 1800 og úteftir var romantikkurin galdandi mentanarrørslan. Fyri tey, sum vóru hugtikin av hesum, var móðurmálið at kalla heilagt. Fornari tað var, hægri varð tað mett.

Í slíkum mentanarumhvørvi kom V. U. Hammershaimb at sita lestrarár síni. Hann las gudfrøði, men áhugin fyri forna norrøna málinum var stórur. Hann var nógv saman við islendskum studentum, sum lósu í Keypmannahavn, og viðgigni danski formannisgranskarin Svend Grundtvig gjørdist vinmaður hansara. Tað er einki at ivast í, at øll hesi viðurskifti fingur hann at seta sær fyri at gera okkurt munagott føroyskum máli og bókmentum at frama.

Í 1847 tók hann gudfrøðisprógv, men ikki fyrr enn í 1855 fekk hann prestastarv heima í Føroyum. Hann varð tá settur í prestaembætið í Norðstreymoy við sæti á Kirkjuteigi í Kvívík. Sjey ár seinni – í 1862 varð hann settur í próstaembætið og flutti tá inn á Nes at búgva.

Hann sat í hesum starvi til 1878, tá hann aftur flutti úr Føroyum niður til Danmarkar, har hann varð settur í starv í Lyderslev. Hetta starvið hevði hann í 20 ár, og eftir hann legði tað frá sær, flutti hann til Keypmannahavnar, har hann doyði í 1909.

Stedgaði á at skriva

Tá Hammershaimb í 1855 gjørdist sóknarprestur í Føroyum, kundu vit væntað, at

Hendan myndin er tikin í Gongini framman fyri barnaheimið hjá Hammershaimb, Nýggjustovu, umleið 1890. Húsini til hægri eru Fútastova. Í bakgrundini sæst tann tá nýggja Amtmansborgin, sum varð bygd í 1880. Um hetta mundið átti V. U. Hammershaimb Nýggjustovu, sum hann lat soninum, Hjalmar Hammershaimb, í 1892. V. U. Hammesrhaimb hevur allar sínar røtur í Gongini. Tí mamman var úr Nýggjustovu og pápin úr Fútastovu

nú fór hann at sita so væl fyrri, at hann kundi lata nóg

skrivligt tilfar úr hondum. Men hann var so ovbyrjaður av prestastarvinum, at lítið kom burtur úr bókmentavirki. Ikki fyrr enn í 1884 kom skrivligt verk aftur á prenti frá hansara hond. Hetta var týðingin av »Føroyingasøgu«, sum nú kom við teirri rættsskriving, hon hevur havt í útgávum síðani.

Og so koma vit til høvuðsverk hansara. Tað var »Samfund til udgivelse af gammel nordisk litteratur«, sum heitti á Hammershaimb at skipa fyri útgávu av einum savni av føroyskum bókmentum.

Úrslitið var »Færøsk Anthologi I og II«, sum arbeitt varð við í árunum 1886 - 1891. Hammershaimb fekk góða hjálp í arbeiði sínum; eitt var tað, at hollir vinmenn í Danmark stuðlaðu og sýndu áhuga, men størsta týðning hevði tað, at hann fekk kóna hjálp frá landsmanni sínum Jakob Jakobsen (1864 - 1918), sum um hetta mundið las við Lærda Háskúlan í Keypmannahavn. Jakob Jakobsen evnaði til alt seinna bind (orðasavnið), greiddi frá bygdamálum og hjálpti til at skipa mállæruna um.

Tíðin millum 1800 og 1900 var stór broytingartíð í Føroyum á at kalla øllum økjum. Politiskt henda stór-

25. mars verður føroyska málið hátíðarhildið – í ár við einum tiltaki í Løkshøll í Runavík. Hendan dagin eru liðin 198 ár síðani, at faðirinn at føroyska málinum var føddur

hendingar um miðja øld, vit fingur vinnuligan framburð við øktum fólkatali og broyttari samfelagsskipan í kjalarvørrinum, og á mentanarøkinum fóru eisini kollveltandi broytingar fram. Vit fingur skipaðan fólkkúla settan á stovn, og skriftmálið kemur í fasta legu. Alt er sostatt búgvið til ta stóru tjóðskaparvekingina seinasta 25-ára skeiðið av øldini.

kelda: snar.fo

Móðurmálsdagur í Løkshøll

25. mars er føðingardagur V.U. Hammershaimbs. Tá hevur móðurmálsdagurin verið hildin.

Í ár verður móðurmálsdagurin hildin í Løkshøll í Runavík, har evnið er yrkismál. Tiltakið, sum verður seinna partin, endar við at ein Móðurmálsvirðisløn verður latin fyri yrkismál, sum við hepn hevur verið brúkt í eini yrkisgrein, ið hevur gjørt seg serliga galdandi seinastu fáu árin.

Fyri Nám fer Elin Henrik-

sen at greiða frá um yrkismál í fólkkáskúlanum í rokning. Hon er við í nýggju útgávanum hjá Námi, "Rokning".

Tiltakið er alment og ókeypis.

Nám heitir í hesum sambandi á skúlar í landinum at leggja sær móðurmálsdagin í geyma, ikki bara í móðurmálsundirvísingini, men í øllum lærugreinum, so næmingar verða kunnaðir um viðurskifti, sum elvdu til, at vit í dag hava eitt væl virkandi mál, sum alt árið kann rúma

øllum samskifti.

Fyriskipararnir heita í hesum sambandi á skúlar, stovnar, fyrirkur og arbeiðspláss í síni heild í land-

inum at leggja sær henda dag í geyma, ikki bara í móðurmálsundirvísingini í skúlunum, men í øllum viðurskiftum, soleiðis at bæði næmingar og fólkið alt verða kunnað um viðurskifti, sum elvdu til, at vit í dag hava eitt væl virkandi mál, sum alt árið kann rúma øllum samskifti.

Sama dag, móðurmálsdagin 25. mars, verður ein móðurmálsvirðisløn handað. Virðislønin verður í ár handað fyri yrkismál.

- 1819 Føddur á Steig í Sandavági 25. mars
- 1842 Savnar fólkafeiri í Føroyum
- 1846 Sagnir verða prentaðar í Annaler for Oldkyndighed og Historie
- 1847 Savningarfeð í Føroyum
- 1847 Gudfrøðisprógv
- 1851 Færøiske kvæder I
- 1854 Mállæran verður prentað
- 1855 Færøiske kvæder II 1855 Verður prestur í Norðstreymoy
- 1862-78 Føroya próstur
- 1884 Týðing av Føroyingasøgu 1886-91 Færøsk Anthologi I-II 1909 Andast í Keypmannahavn